

Siem-Jan Schenk: 'Het is tijd voor een strategie waarbij veehouders minder afhankelijk zijn van vaste kosten'

Voorsorteren op tijdperk zonder quotum

Melkveeouders moeten zich klaarmaken voor een periode zonder superheffing, stelt Rabobankdirecteur Wim Thus. Dat betekent koersen op een bedrijfsopzet die minder kwetsbaar is voor prijsfluctuaties. Mestscheiding, verbreding, specialisatie en samenwerken met akkerbouw bieden kansen.

tekst **Tijmen van Zessen**

De concurrentiekracht van de Nederlandse melkveehouderij is sterk. Althans, die conclusie trekt de Rabobank in zijn rapport 'Anders melken', dat stilstaat bij de toekomstige melkveehouderij. Sterk, omdat Nederlandse producten van oudsher een goede naam hebben wereldwijd. De melkveehouderij heeft de exportkansen altijd goed weten te vinden.

Volgens Wim Thus, directeur landbouw bij Rabobank, komt die internationaal gerichte blik goed van pas als in het komende decennium de productiebeperking verdwijnt. 'In een geliberaliseerde marktomgeving gaat het om snel en flexibel inspelen op nieuwe mogelijkheden. Discussies gaan nu te veel over de hectiek van vandaag. Sneller dan verwacht is de afgelopen jaren in beeld gekomen hoe

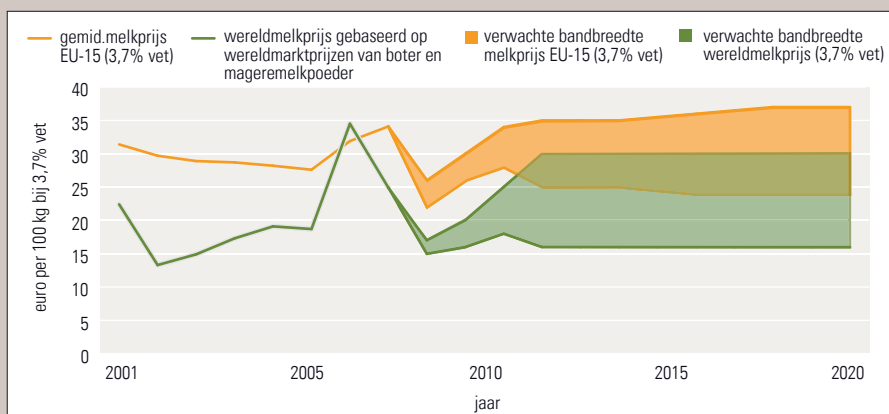
gevoelig de markt is voor prijsschommelingen. Nu is het zaak om na te denken over de strategie voor na 2015. Melkveeouders moeten zich klaarmaken voor de periode zonder superheffing.'

Kwetsbaar door vaste kosten

De concurrentiekracht van de totale zuivelketen mag dan sterk zijn, op melkveebedrijven is dat anders. Daar staat het concurrerend vermogen onder druk als gevolg van hoge vaste kosten, bijvoorbeeld door investeringen in melkquotum. Opmerkelijk genoeg is de totale kostprijs van een Nederlands melkveebedrijf wel concurrerend (figuur 2); het zijn de vaste kosten die als een blok aan het been van de Nederlandse melkveehouder hangen. Siem-Jan Schenk, LTO-vakgroepvoorzitter melkveehouderij, deelt die zorg. 'Door de vaste kosten is de Nederlandse melkveehouder niet flexibel en kwetsbaar voor prijsschommelingen. Het is tijd voor een

Rapport 'Anders melken': melkprijs schommelt tussen 24 en 37 cent

Rabobank voorziet in zijn toekomstvisie een sterkere splitsing in bedrijfsgrootte: er zullen richting 2020 melkveebedrijven zijn van minder dan acht ton melk die via verbreding of heel lage kosten een inkomen realiseren, gezinsbedrijven van gemiddeld één miljoen kilo melk waarbij het aandachtspunt ligt op de invulling van arbeid en ten slotte gespecialiseerde melkveehouderijen met een productie van meer dan twee miljoen kilo melk. Dit zijn bedrijven waar met loonarbeid gewerkt wordt. De melkprijs blijft schommelen volgens Rabobank; in Europa ongeveer tussen de 24 en 37 euro per honderd kilo melk (figuur 1). Het langjarig gemiddelde komt in het rapport uit op dertig euro per honderd kilo melk, bij een vetgehalte van 3,7 procent. Daarmee loopt de melkprijs die Nederlandse en Vlaamse melkveehou-

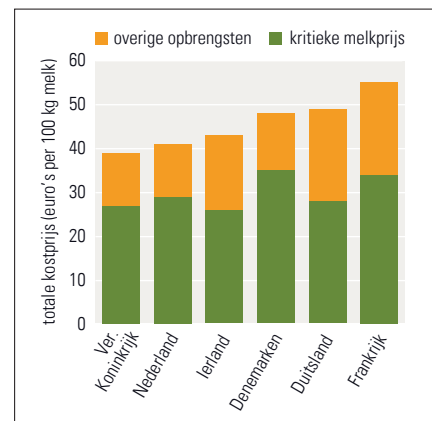
Figuur 1 – Verwachte melkprijs tot 2020 (bron: ZMP en Rabobank)

ders ontvangen steeds meer in de pas met de wereldmarkt. Ongeveer twintig procent van de Nederlandse melk vindt zijn eindbestemming op de wereldmarkt. De kansen voor de export nemen toe, mede dankzij de sterk geconcentreerde zuivelindustrie en be-

tere infrastructuur in Nederland dan elders in de wereld. Door intensievere samenwerking met akkerbouwers komt er extra grond beschikbaar. Voor 2020 is er in de melkveehouderij naar verwachting 940.000 hectare in gebruik. In 2008 was dat 932.688 hectare.

strategie waarbij veehouders minder afhankelijk zijn van vaste kosten als rente, algemene kosten, gebouwen en quotumkosten. In die zin is het gunstig dat de quotering afloopt. Maar in Nederland en Vlaanderen zijn ook de hoge kosten voor grond verantwoordelijk voor het hoge aandeel vaste kosten. Het is de vraag of er in 2020 geen bedrijven zijn die grondloos melk produceren. Natuurlijk ben je dan wel meer afhankelijk van mestafzetprijzen en prijzen voor voer, maar ook daar zijn oplossingen voor.’ Rabobankdirecteur Thus deelt die gedachte. ‘De veehouderij besteedt op dit moment onvoldoende aandacht aan het

melkveehouderij meer gaat samenwerken met de akkerbouw. In die sector gaat het al langer met horten en stoten; een melkveebedrijf dat vakkundig wordt beoefend haalt normaal gesproken een hoger saldo per hectare dan een teler van tarwe of aardappelen. En als ruwvoer produceren voor de buurman meer oplevert dan tarwe, dan ga je toch gras verbouwen?’ Deze strategie verlaagt voor een melkveehouder zijn vaste kosten (er is minder grond nodig), waardoor het bedrijf flexibeler is in tijden van prijschommelingen. Zonder rigoureuze maatregelen, zoals verkoop van grond of quotum, is het verlagen van de vaste kosten echter

Figuur 2 – Totale kostprijs per land over gemiddeld drie jaar: 2006-2008 (bron: LEI)

Vier mogelijkheden voor vermindering kwetsbaarheid: samenwerken met akkerbouw, mestscheiding, verbreding en specialisatie

mestdossier. Als dat niet verandert brengt één kuub overschot aan mest de totale mestmarkt uit balans. Het is de vraag in welke vorm we over tien jaar de meeste organische mest aanwenden.’

Zowel Schenk als Thus verwacht veel van de technische ontwikkelingen op het gebied van mestbewerking en/of vervanging van kunstmest. Daarmee ontstaat de mogelijkheid om binnen de gebruiksruimte meer melk te produceren. Uiteindelijk kan Nederland volgens Rabobank in totaal 14 miljard kilo melk produceren in 2020.

Thus neemt nog een paar voorschotten op mogelijke strategieën na 2015. ‘Niks is in mijn ogen onmogelijk. Naast verdere schaalvergroting verwachten we dat de

lastig. Op de meeste bedrijven zal dit dan ook een geleidelijk proces zijn.

Melkveehouder op cursus

Siem-Jan Schenk stelt dat veehouders prijschommelingen beter kunnen ondervangen door liquiditeitsprognoses te maken. Eventueel met behulp van een accountant of bank. ‘Dat voorkomt investeringen op het verkeerde moment. En als er financiële ruimte is, kan aflossen ook een goede investering zijn.’ Het ontbeert melkveehouders nog aan vaardigheden op het vlak van financieel management, ervaart Thus. De Rabobankdirecteur doet veehouders de suggestie om te leren van ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, of eventueel zelfs via een

cursus te investeren in ondernemerschap. ‘Cashflowmanagement wordt heel bepalend voor de mate waarin veehouders kunnen omgaan met prijschommelingen. Dit jaar is een leerjaar geweest. Met een erg goed jaar achter de rug zijn er toch bedrijven met liquiditeitstekorten. Er is een grotere buffer in de vorm van eigen vermogen nodig om tijden van lage melkprijzen te overbruggen. In hoeverre is er in de goede tijd nagelaten te anticiperen op een slecht jaar? We verwachten in de toekomst ook bedrijven die, afhankelijk van de winstverwachting, het ene jaar acht ton melken en het andere jaar een miljoen. Met name wanneer de afhankelijkheid van de voer- en mestmarkt groot is.’